

שוק רכוש הבריטי

מאת ברוך נאדל

עד מהר מחסרי-עבודה (בשנות 1929-30, ימי האבטלה האיומה, היה חושי מנהל לשכת העבודה בחיפה), ללא כל יכולת להסתדר איפעם בחיפה. חלקם חזרו ליוון, רובם עברו לתל-אביב, מהווים עד היום גרעין שמאלי ממורמך בנמלה.

ואבא חושי, משנשאר בידי גוף בן קרוב לארבע מאות איש, רתוק אל חושי בפרנסתו וקיומו, הפך פתע שנית לאיש החוק של העיר, אדם היכול להעמיד מאות נושאי-אלות, להכריז על שביתות, להביא קולות ביום בחירות. חוץ זמן קצר ביותר ארגן את ענייניו בנמל כך, שאיש לא יכול לנוע שם בלי ידיעתו ולרוב — אף לא בלי הסכמתו. ב-1931, על כתפי הסווארים העומסים כל סחורה שיגשגשו לשאתה, עלה חושי לעמדת-הכוח החשובה ביותר בחיפה של אז — הוא היה למוכיר מועצת פועלי חיפה; תפקיד בו אחז משך כעשרים השנים הבאות.

אולם בסיסו היה ונשאר, כאז גם היום, הנמל. הנמל על מחסניו האפלים, הנמל על איגודי-פועליו התלויים בחסד-המוכיר, הנמל: צינור-היניקה הראשי של הארץ כולה, של חושי-שוערה-הארץ — בפרט.

"ראים" כאמך אבו-ז'יד

בא חושי, אדם בעל חושים מפורזים, הבין מה חייב הוא לעשות, כדי ששלטונו בנמל יהיה בר-קיימא, בלתי-תלוי בחילופי אישים, לא ניתן לערער מבחוץ. הוא התקשר עם כל בעלי-השררה בנמל, הקים מעין שותפות-סתרים ששלטונה מבוסס יותר מכל צורך-יכוחות אפשרי אחר.

שותפו העיקרי בנמל היה "חברת רינו אבו-ז'יד", חברה ערבית שביצעה את מרבית

שנת 1927 הגיע אבא חושי, מגורש מקיבוץ בית-אלפא, לחיפה. חוץ ימים מעטים הבחינה עינו במקור-הכוח האמיתי של העיר — הנמל — ותור ימים ספורים נוספים היה חושי, כזכור, לרושם-סבלים-וסווארים. מעמדת-כוח זו החל אבא חושי טוה את רשת-קשריו, אשר עתידה היתה, חוץ פחות מחצי יובל שנים, לעשותו ראש-עיר בישראל.

פחות משנתיים מאז בואו לחיפה, הפכה כבר רשת זו גורם אנטי-ציבורי ואנטי-פועלי כה מובהק, שמפלגתו, מפא"י המאוחדת (אליה הצטרף לאחר סילוקו מבית-אלפא), ראתה עצמה נאלצת להקים וועדה מיוחדת, אשר תחקור את מעשיו הנעשים-בחושך של החבר שנלך. כי אכן שנלך היה החבר, מהיר וזריז וחושאי במעשיו, ובפרק זמן כה קצר זכה לפרוש רשת אשר אחד מחברי-הוועדה — כיום: איש הנהלת-הסוכנות — הגדירה בזה הלשון: "החבר שנלך הקים בחיפה משטר כיתתי, אנטי-ציבורי, מבוסס על הפחדה, הלשנה וטרור". חבר-הוועדה אחר — כיום: מראשי-הכנסת — הגדיר את המשטר כ"אנטי-פועלי" ואילו כל חברי-הוועדה גם יחד נימנו וגמרו שאין החבר שנלך-חושי ראוי לכהן בכל משרה ציבורית שהיא.

חישי היה אז גבר צעיר, בן שלשים, ולרגע נידמה כי עתידו כאישי-ציבור נהרס לעד. אולם בהברקה פתאומית הבין והחליט האיש, כי מעתה עליו לסלול דרכו בעצמו, להקים גופי-כוח ומרכזי-עצמה אשר יסורו למרותו האישית, יעשוהו בלתי-תלוי אפילו במפלגתו, משוחרר מעיניה הבוחנות ומוועד דותיה החוקרות.

ושי קם, איפוא, נסע ליוון, ור-ארגן שם את הגוף, ממנו הוא שואב עד היום את כוחו, עליו מבוסס גם עתה, מקץ יותר מ-עשרים וחמש שנה, שלטונו ב"עיר-הנמל. בסאלוניקי, בין אלפי הסווארים והפועלים, נמצאו גם כמה מאות סווארים יהודים, בעלי השקפות שמאליות ונטיות ציוניות מטופחות. בעזרת גורמים שונים אורגנה הקבוצה, הועלתה ארצה, יושבה בחיפה ומייד נופו ממנה באכזריות כל האנשים בעלי דיעה עצמית. אלה מצאו עצמם

עבודות הפריקה והטעינה, התחרתה בחברת-הבת של סולל-בונה, אשר אנשיה אינם יכולים לסלוח זאת לחושי עד היום. "חברת רינו אבו-ז'יד" היתה רכושו של האב אבו-ז'יד, עברה אחר-כך לידי שלושת בניו: כא-מל אבו-ז'יד המכונה "ראיס" (מנהיג), בכור-האחים ואישי-העסקים שבין השלושה; עב-דאללה אבו-ז'יד המכונה "השתיין", שיכור מועד ומנהל-העבודה בנמל; ואחמד אבו-ז'יד המכונה "אפנדי", צעיר-האחים, הכוח הדיפלומטי בין השלושה ונציגם בחיפה של קווי הספנות המצרית.

ידידו האישי של חושי היה כאמל, הע"שיר באחים. פרט לרכושם בנמל — שרובו משותף — אשר כלל סירות-מוטור, סירות-מטען גדולות וכמנין "מעונות" (דוברות) יקרות, היו לו לכאמל ששה בתים בעיר. כאמל עצמו התגורר בבנין גדול שברחוב הצנובר על הכרמל, עבדאללה ואחמד גרו בכנין שברחוב חליד אבן אל-וואליד מספר ארבע, מחסניו היו בחלקם בבנין אשר ב"רחוב ואדי סאליב 14, חלקם בבנין שברחוב רחוב 22 (נהרס בקרבות) וחלקם בבנין ש"ברחוב חיאט 1. בית גדול נוסף היה לו ב"רחוב העצמאות 30. הריהוט, השייך לאחים, אשר נמצא בבתיים אלה, יש לאמרו — ב"מחירים הנוכחיים — בהרבה הרבה רכבות לירות.

שיות נאורה נוספת שנמנתה על החבורה היה אברהים "אל-זעיר" (הקטן), ראש-קבוצת-פועלים בנמל שעבדה עם ה"ראיס" כאמל. לימים נעשה "הקטן" גדול מאד, אלא שעל זאת אחר-כך. עוד דמות ערבית השייכת לתמונה הא"חסן אל-קאדר עטאללה אל-חדור, ערבי קטוע-

